

УДК 342.95+351.74

DOI 10.33244/2617-4154.4(13).2023.46-55

Т. О. Мацелик,*д-р юрид. наук, професор**e-mail: 2012boom@ukr.net***ORCID ID 0000-0003-0354-4663;****М. О. Мацелик,***канд. юрид. наук, доцент,**Державний податковий університет**e-mail: macelyk50@ukr.net***ORCID ID 0000-0002-5281-4562I**

АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

У статті здійснено аналіз адміністративної діяльності правоохоронних органів під час забезпечення публічного порядку та безпеки в період воєнного стану, зважаючи на обмеження прав та свобод людини і громадянина та принципу верховенства права. Зокрема, проаналізовано доктринальні підходи та чинне законодавство щодо поняття публічного порядку та безпеки. Встановлено, що публічний порядок та безпека є особливими оціночними юридичними поняттями. Публічний порядок становить основоположні засади (принципи) державного ладу (цілісності, незалежності, самостійності, недоторканості) верховенства права та основних прав і свобод людини і громадянина. Публічна безпека є системою урегульованих нормами права заходів, спрямованих на створення стану захищеності, умов мінімізації або ж відсутності ризиків, загроз і небезпек, пов'язаних із задоволенням потреб суспільства.

Обґрунтовано думку про необхідність визначення поняття публічного порядку та безпеки на законодавчому рівні, приведення у відповідність норм чинного законодавства та правозастосовної практики щодо їх забезпечення правоохоронними інституціями.

Констатовано, що інституційне забезпечення публічного порядку та безпеки здійснюється системою суб'єктів, яка складається з правоохоронних органів, органів з правоохоронними функціями та судів. Підкреслено, що нормативно-правове регулювання діяльності зазначених суб'єктів суттєво трансформувалось за останні п'ять років, у результаті аналізу підтримано думку щодо необхідності приведення норм чинного законодавства у відповідність.

Встановлено, що провідними функціями із забезпечення публічного порядку та безпеки із застосуванням заходів адміністративного примусу наділена Національна поліція України, акцентовано увагу на особливостях застосування дискреційних повноважень зазначеними суб'єктами.

Визначено проблемні аспекти дотримання принципу верховенства права, прав і свобод людини в період воєнного стану під час застосування заходів адміністративного примусу правоохоронними органами з метою забезпечення публічного порядку та безпеки.

Переконані у важливості продовження досліджень у сфері правового регулювання публічного порядку та безпеки, зокрема щодо закономірностей розвитку публічного порядку та безпеки в зарубіжних країнах.

Ключові слова: адміністративна діяльність, правоохоронні органи, Національна поліція, публічний порядок, публічна безпека, принцип верховенства права, період воєнного стану, засоби адміністративного примусу, права і свободи людини, дискреційні повноваження.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення російської федерації 24 лютого 2022 року на територію України зумовило, на підставі пропозиції Ради національної безпеки та оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану», введення Указом Президента України воєнного стану [1].

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [2].

Заради забезпечення публічної безпеки умови воєнного стану зобов'язують публічну владу вдатися до обмеження прав і свобод людини, а також розширення дискреційних повноважень органів публічної влади, насамперед які належать до сфери безпеки й оборони, що, відповідно створює реальну загрозу верховенству права та правам і свободам людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці, пов'язаній з адміністративною діяльністю правоохоронних органів у сферах безпеки й оборони, у сучасній вітчизняній адміністративно-правовій науці, захисту прав і свобод людини та громадянина, превалюванню принципу верховенства права, присвятили численні праці відомі українські вчені: В. Авер'янов, С. Алфьоров, О. Андрійко, В. Білоус, О. Бандурка, Ю. Битяк, В. Галуцько, В. Гаращук, Ю. Гаруст, І. Голосніченко, Є. Додін, І. Зозуля, С. Ківалов, Т. Коломєць, В. Колпаков, А. Комзюк, Т. Кравцова, О. Кузьменко,

А. Куліш, Р. Мельник, Р. МIRONЮК, А. Новицький, Н. Новицька, В. Настюк, В. Олефір, Д. Приймаченко, В. Пахомов, А. Селіванов, С. Стеценко, Ю. Шемшученко. Проте військові дії на території України, відсутність нормативного визначення понять «публічний порядок» та «публічна безпека», трансформація нормативної бази правоохоронних інституцій викликає необхідність наукового осмислення адміністративної діяльності правоохоронних органів під час забезпечення публічного порядку та безпеки в період воєнного стану, зважаючи на обмеження прав та свобод людини і громадянина та принципу верховенства права.

Виклад основного матеріалу. Для повного та системного розуміння природи публічного порядку та безпеки необхідним є формулювання на основі узагальненого огляду різноманітних підходів до вказаної проблематики в юридичній науці, їх дефініції. Проте варто розпочати з назви цього правового феномена, оскільки в юридичній науці не вироблено єдиного підходу до його найменування. На сторінках юридичної літератури можна зустріти такі терміни як «громадський порядок та безпека» (наприклад, О. Бандурка, І. Голосніченко, В. Доненко, В. Колпаков, А. Комзюк, Р. Мельник), О. Батраченко, В. Барба вживають термін «публічний порядок та безпека», Д. Афонін, А. Боксгорн, Д. Калаянов стверджують, що поняття «публічна безпека» і «публічний порядок» є тотожними за змістом поняттям «громадський порядок» і «громадська безпека».

Аналіз чинного законодавства дозволяє констатувати використання в законодавстві як терміна «публічний порядок» і «публічна безпека», так і поняття «громадський порядок» та «громадська безпека». Так, Закон України «Про Національну поліцію» одним із завдань поліції визначає надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку [3]. Поняття «публічна безпека» та «публічний порядок» також використовується у нормативно-правових актах МВС, як: Наказах МВС України від 12.10.2021 № 752 «Про затвердження Порядку здійснення заходів безпеки щодо особистої охорони, охорони житла і майна осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, працівників суду і правоохоронних органів, членів їх сімей та близьких родичів», від 04.10.2019 № 835 «Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху єдиної державної системи цивільного захисту», від 10.08.2016 № 773 «Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку» тощо. Незважаючи на оновлення категоріального апарату в сучасному законодавстві, окремі законодавчі акти ще містять терміни «громадський порядок» та «громадська безпека», зокрема Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X зі змінами та доповненнями, що, на нашу думку, можна пояснити суттєвим періодом функціонування зазначеного акта, водночас розрізнене застосування термінології не сприяє належному правозастосуванню.

І. Зозуля вказує, що законодавець у Законі України «Про Національну поліцію», вживаючи терміни «публічна безпека» та «громадська безпека», не тільки не ототожнює їх, але й відносить термін публічної безпеки до базових, оскільки саме її підтримує Національна поліція; відповідно, її забезпечення є завданням поліції.

Мацелик Т. О., Мацелик М. О. Адміністративна діяльність правоохоронних органів під час забезпечення публічного порядку та безпеки в період воєнного стану: крізь призму принципу верховенства права

Терміни «громадська безпека» й «громадський порядок» належать до другорядних, технічних, реалізація яких відбувається застосуванням з боку поліції виключно спеціальних засобів: вилученням зброї, застосуванням засобів фото- і кінозйомки, відеозапису тощо [5, с. 70].

Варто підтримати О. Батраченко, що «категорія «публічна безпека» та «публічний порядок» більш точно відображає сучасні тенденції суспільного та державного розвитку в напрямі, що відповідає пріоритетності життя, здоров'я та особистої безпеки людини та громадянина, її благополуччя та добробуту». [6, с. 85].

На нашу думку, більш виправданим є використання термінів «публічний порядок» та «публічна безпека», оскільки для сучасної доктрини адміністративного права воно є більшою мірою традиційним.

Аналіз наукової літератури та чинного законодавства дозволяє констатувати розмаїття позицій вчених щодо визначення зазначених понять, їх розглядають у широкому та вузькому сенсі, що зумовлено віднесенням понять «публічного порядку» та «публічної безпеки» до особливих оціночних юридичних понять, адже «для оціночних понять характерні простір суджень і зміна оцінок. Зміст терміна може змінюватись у сторону звуження або розширення його обсягу» [7, с. 70]. Оціночні поняття права не можна визначити однозначно, тому що їх зміст і значення залежить від конкретних обставин, вони не мають докладної родової чи видової характеристики, їх зміст встановлює законодавець лише частково, а тому він може різнитися залежно від конкретної ситуації, правосвідомості суб'єктів, які застосовують відповідну правову норму, і від соціально-економічної ситуації [8, с. 88].

Отже, публічний порядок можна визначити як основоположні засади (принципи) державного ладу (цілісності, незалежності, самостійності, недоторканості) верховенства права й основних прав і свобод людини та громадянина. Публічна безпека є системою урегульованих нормами права заходів, спрямованих на створення стану захищеності, умов мінімізації або ж відсутності ризиків, загроз і небезпек, пов'язаних із задоволенням потреб суспільства.

Незважаючи на відсутність однозначного визначення понять «публічного порядку» та «публічної безпеки», вважаємо за доцільне визначити зазначені поняття на законодавчому рівні та привести у відповідність норми чинного законодавства й правозастосовної практики щодо їх забезпечення правоохоронними інституціями.

Публічний порядок і безпека формують ідеальні відносини між органами публічної влади та суб'єктами громадянського суспільства. Належне інституційне забезпечення публічного порядку і безпеки здійснюється системою спеціальних суб'єктів, яка складається з правоохоронних органів, органів із правоохоронними функціями та судів.

Процеси реформування, що відбуваються в системі правоохоронних органів торкається і суб'єктів, які забезпечують публічний порядок і безпеку, особливе місце в якій займає Національна гвардія України та Національна поліція України. Зі свого боку, відповідно до Закону України від 13.03.2014 № 876-VII «Про Національну гвардію України» НГУ, є «військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначене для виконання завдань

із захисту й охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення публічної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп і злочинних організацій». Національна гвардія України бере участь, відповідно до Закону, у взаємодії зі Збройними силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту за допомогою ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони [4]. Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII «Про Національну поліцію» визначає, що на НПУ покладаються завдання з надання поліцейських послуг у сферах: «1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. Поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань» [3].

Забезпечення публічного порядку та публічної безпеки Національна поліція здійснює в межах адміністративної діяльності. Досліджуючи проблему забезпечення публічної безпеки під час проведення масових заходів, А. Долинний зазначає, що Національна поліція України є провідним суб'єктом забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів, який безпосередньо планує, організовує та забезпечує публічну безпеку і порядок під час масових заходів, орієнтуючись на три основних аспекти: 1) забезпечення успішного проведення заходу: чіткого дотримання учасниками встановлених правил поведінки, охорони прав і свобод людини та громадянина, інтересів суспільства і держави; 2) вжиття заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку: попередження та припинення можливих злочинів, порушень публічної безпеки і порядку; провадження превентивної та профілактичної діяльності, протидія злочинності, своєчасне реагування на заяви і повідомлення, недопущення ослаблення охорони публічного порядку на інших територіях населеного пункту, моніторинг оперативної обстановки тощо; 3) взаємодію з іншими державними органами у процесі забезпечення публічної безпеки і порядку й реалізації державної політики у цій сфері [9, с. 79].

Варто відмітити, що в період воєнного стану заборонено проведення масових заходів, однак адміністративна діяльність Національної поліції щодо планування, організації та забезпечення публічного порядку й безпеки спрямована на забезпечення режиму воєнного стану, що безпосередньо пов'язано з обмеженням прав та свобод людини і громадянина.

Правообмеження – це категорія не нова для адміністративно-правової науки, вчені зазвичай пов'язують її із вжиттям заходів адміністративного примусу, зокрема поліцейських заходів.

Мацелик Т. О., Мацелик М. О. Адміністративна діяльність правоохоронних органів під час забезпечення публічного порядку та безпеки в період воєнного стану: крізь призму принципу верховенства права

Так, професор Т. Коломєєць, досліджуючи теорію адміністративного примусу, зазначає, що всі правові обмеження: по-перше, є зовнішнім чинником, який впливає на інтереси суб'єктів правовідносин, у їх основі лежить взаємодія зовнішніх юридичних умов, що стримують, лімітують внутрішню структуру особи; по-друге, це не будь-який, а інформаційно-цілеспрямований вплив, що передбачає свідому зміну поведінки суб'єктів у юридичній сфері; по-третє, на інформаційно-психологічному рівні правові обмеження є лише негативним засобом (заборона, заходи покарання, обов'язки) і не включають засобів позитивних. Вони мають усі ознаки примусових засобів, застосування всупереч бажанням і волевиявленням особи, можуть бути доповнені силою; по-четверте, правовими обмеженнями в інформаційно-психологічному розумінні варто вважати насамперед конкретні (первинні) заходи (заборони, обов'язки, стягнення), а не юридичні норми, інститути, в які конкретні засоби втілюють та які завдяки цьому поповнюються правом обмежувальним змістом. [10, с. 275].

Адміністративно-правові обмеження, що застосовуються Національною поліцією під час забезпечення публічного порядку та безпеки, проявляються в: тимчасовому обмеженні суб'єктивних прав і законних інтересів громадян і організацій; наданні спеціальних повноважень окремим правоохоронним органам на території проведення антитерористичної операції [11, с. 34].

Законом України від 02.07.2017 п. № 580-VIII «Про Національну поліцію» визначено, що під поліцейськими заходами потрібно розуміти дію або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежують певні права і свободи людини та застосовуються поліцейськими, відповідно до Закону, для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень.

Крім того, поліція для виконання покладених на неї завдань вживає заходів реагування на правопорушення, визначені КУпАП та КПК України, а також для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічної безпеки і порядку або припинення їх порушення, застосовує в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу, визначені Законом України «Про Національну поліцію» [3].

Водночас Закон України «Про правовий режим воєнного стану» встановлює заходи правового режиму воєнного стану, серед яких:

запроваджувати в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, комендантську годину (заборону перебування в певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень), а також встановлювати спеціальний режим світломаскування;

встановлювати в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, особливий режим в'їзду і виїзду, обмежувати свободу пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також рух транспортних засобів;

перевіряти в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, документи у осіб, а в разі потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України [2].

Повноваження щодо застосування зазначених заходів покладаються на органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, на тимчасово створені державні органи, а також на Національну поліцію. Саме тому, як слушно зазначають Д. Афонін та А. Боксгорн, «в умовах дії правового режиму воєнного стану під час забезпечення публічної безпеки і порядку на уповноважені органи та підрозділи Національної поліції покладаються особливі вимоги щодо несення служби. До таких особливостей, наприклад, належать несення служби щодо забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку під час комендантського часу, в умовах активних бойових дій під час звільнення окупованих територій; на блокпостах; виявлення та знешкодження диверсійно-розвідувальних груп ворога; під час взаємодії з підрозділами Національної гвардії України та добровольчими формуваннями територіальної громади тощо.» [12, с. 225].

Застосування зазначених заходів більшою мірою має превентивний характер, а повноваження, якими наділені посадові особи, характеризуються ознакою дискреційності, водночас у випадках виявлення порушень чинного законодавства Національна поліція уповноважена застосовувати й інші заходи адміністративного примусу, що, звичайно, діє як право обмеження для суб'єктів громадянського суспільства.

Висновки. Отже, можна констатувати таке:

Проаналізовані доктринальні підходи та чинне законодавство щодо поняття публічного порядку та безпеки дало можливість визначити публічний порядок та безпеку як особливі оціночні юридичні поняття. Публічний порядок становить основоположні засади (принципи) державного ладу (цілісності, незалежності, самостійності, недоторканості) верховенства права й основних прав і свобод людини та громадянина. Публічна безпека є системою урегульованих нормами права заходів, спрямованих на створення стану захищеності, умов мінімізації або ж відсутності ризиків, загроз і небезпек, пов'язаних із задоволенням потреб суспільства.

Інституційне забезпечення публічного порядку та безпеки здійснюється системою суб'єктів, яка складається із правоохоронних органів, органів із правоохоронними функціями та судів. Провідні функції з забезпечення публічного порядку та безпеки із застосуванням заходів адміністративного примусу належать Національній поліції України, акцентовано увагу на особливостях застосування дискреційних повноважень зазначеними суб'єктами.

Дотримання принципу верховенства права, прав і свобод людини в період воєнного стану під час застосування правових обмежень як заходів адміністративного примусу правоохоронними органами з метою забезпечення публічного порядку та безпеки пов'язане як з об'єктивними, так і суб'єктивними характеристиками.

Переконані у важливості продовження досліджень у сфері правового регулювання публічного порядку та безпеки, зокрема щодо закономірностей розвитку публічного порядку та безпеки в зарубіжних країнах. Питання застосування окремих заходів адміністративного примусу Національною поліцією України в період воєнного стану також потребує окремого наукового аналізу та може бути предметом подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затверджений Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX // Законодавство України / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 29.11.2023).
2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII // Законодавство України / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII // Законодавство України / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
4. Про Національну гвардію України : Закон України від 13 березня 2014 року № 876-VII // Законодавство України / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>
5. Зозуля І. В. Закон України «Про Національну поліцію»: публічна чи громадська безпека? *Форум права*. 2015. № 5. С. 85–92.
6. Батраченко О. В. Поняття та ознаки публічної безпеки та порядку як об'єктів адміністративно-правової охорони. *Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту. Серія : Право*. 2014. Вип. 29(2.3). С. 84–86.
7. Ковалев М. И. Оптимальное соотношение формального и оценочного в уголовном процессе. *Советское государство и право*. 1973. № 11. 70, [68–74] с.
8. Мойсеєнко Г. Оціночні поняття в адміністративному судочинстві України : дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2017. 222 с.
9. Долинний А. В. Адміністративно-правове забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів : дис. ... канд. юрид. наук. К., 2017. 198 с.
10. Коломоєць Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації : дис. ... докт. юрид. наук. Запоріжжя : Запорізький державний університет, 2005. 455 с.
11. Маліков В. В. Встановлення адміністративно-правових обмежень як складова частини адміністративно-правового режиму антитерористичної операції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 4, том 2. С. 30–36.
12. Афонін Д. С., Боксгорн А. В. Особливості забезпечення публічної безпеки і порядку Національною поліцією України в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1–2. С. 224–230.

REFERENCES

1. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini : Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 24 liutoho 2022 roku № 64/2022, zatverdzhnyi Zakonom Ukrainy vid 24 liutoho 2022 roku № 2102-IX // Zakonodavstvo Ukrainy / Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (data zvernennia: 29.11.2023).

Мацелик Т. О., Мацелик М. О. Адміністративна діяльність правоохоронних органів під час забезпечення публічного порядку та безпеки в період воєнного стану: крізь призму принципу верховенства права

2. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12 travnia 2015 roku № 389-VIII // Zakonodavstvo Ukrainy / Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Pro Natsionalnu politsiiu: Zakon Ukrainy vid 2 lypnia 2015 roku № 580-VIII // Zakonodavstvo Ukrainy / Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
4. Pro Natsionalnu hvardiiu Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 13 bereznia 2014 roku № 876-VII // Zakonodavstvo Ukrainy / Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>
5. Zozulia I. V. Zakon Ukrainy «Pro Natsionalnu politsiiu»: publichna chy hromadska bezpeka? *Forum prava*. 2015. № 5. S. 85–92.
6. Batrachenko O. V. Poniattia ta oznaky publichnoi bezpeky ta poriadku yak ob'ektivni administrativno-pravovoi okhorony. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho nats. un-tu. Seriya : Pravo*. 2014. Vyp. 29(2.3). S. 84–86.
7. Kovalev M. Y. Optymalnoe sootnosheniye formalnogo y otsenochnoho v uholovnom protsesse. *Sovetskoe gosudarstvo y pravo*. 1973. № 11. S. 68–74.
8. Moiseienko H. Otsinochni poniattia v administrativnomu sudochynstvi Ukrainy : dys. ... kand. yuryd. nauk. Zaporizhzhia, 2017. 222s.
9. Dolynnyi A. V. Administrativno-pravove zabezpechennia Natsionalnoiu politsiieiu Ukrainy publichnoi bezpeky i poriadku pid chas provedennia masovykh zakhodiv : dys. ... kand. yuryd. nauk. K., 2017. 198 s.
10. Kolomoiets T. O. Administrativnyi prymus u publichnomu pravi Ukrainy: teoriia, dosvid ta praktyka realizatsii : dys.. ... dokt. yuryd. nauk. Zaporizhzhia : Zaporizkyi derzhavnyi universytet, 2005. 455 s.
11. Malikov V. V. Vstanovlennia administrativno-pravovykh obmezhen yak skladova chastyny administrativno-pravovoho rezhymu antyterorystychnoi operatsii. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*. 2018. Vypusk 4, tom 2. S. 30–36.
12. Afonin D. S., Bokshorn A. V. Osoblyvosti zabezpechennia publichnoi bezpeky i poriadku Natsionalnoiu politsiieiu Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. *Pivdenoukraiinskyi pravnychi chasopys*. 2022. № 1–2. S. 224–230.

T. A. Matselyk, M. A. Matselyk. ADMINISTRATIVE ACTIVITIES OF LAW ENFORCEMENT INSTITUTIONS IN ENSURING PUBLIC ORDER AND SECURITY DURING MARTIAL LAW: IN COMPLIANCE WITH THE PRINCIPLE OF THE RULE OF LAW

The article analyzes the administrative activity of law enforcement institutions in ensuring public order and security during the period of martial law, taking into account the restriction of human and civil rights and freedoms and the principle of the rule of law. In particular, doctrinal approaches and current legislation regarding the concept of public order and security are analyzed. It was established that public order and security are special evaluative legal concepts. Public order constitutes the fundamental principles (principles) of the state system (integrity, independence, sovereignty, inviolability), the rule of law and the basic rights and freedoms of a

Мацелик Т. О., Мацелик М. О. Адміністративна діяльність правоохоронних органів під час забезпечення публічного порядку та безпеки в період воєнного стану: крізь призму принципу верховенства права

person and a citizen. Public safety is a system of measures regulated by legal norms aimed at creating a state of security, conditions for the minimization or absence of risks, threats and danger associated with meeting the needs of society.

The opinion about the need to define the concept of public order and security at the legislative level, bringing the norms of current legislation and law enforcement practices into compliance with their enforcement by law enforcement institutions is substantiated.

It was established that the institutional provision of public order and security is carried out by a system of subjects, which consists of law enforcement institutions, agencies with law enforcement functions and courts. It is emphasized that the regulatory and legal regulation of the activities of these institutions has been significantly transformed over the past five years. As a result of the analysis, the opinion regarding the need to bring the norms of the current legislation into compliance with the changes was supported.

It was established that the leading functions of ensuring public order and security with the use of administrative coercion are vested in the National Police of Ukraine, attention is focused on the specifics of the use of discretionary powers by these institutions.

Problematic aspects of compliance with the principle of the rule of law, human rights and freedoms during the period of martial law during the application of administrative coercion measures by law enforcement agencies to ensure public order and security have been identified.

The authors are convinced of the importance of continuing research in the field of legal regulation of public order and security, in particular regarding the patterns of development of public order and security in foreign countries.

Key words: administrative activity, law enforcement institutions, National Police, public order, public safety, the principle of the rule of law, the period of martial law, means of administrative coercion, human and civil rights and freedoms, discretionary powers.

Стаття надійшла до редколегії 27 жовтня 2023 року